Nacionaliniai teismai ir neteisminės įstaigos

Čekija

Nacionaliniai teismai

Paprastai diskriminacijos bylose atsakovo (t. y. diskriminacija kaltinamo asmens) apylinkės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą pirmąja instancija. Išnaudojus visas įprastas apskundimo galimybes, galima kreiptis į Konstitucinį Teismą – pateikti individualų konstitucinį skundą.

Konstitucinis Teismas (*Ústavní soud*)

Joštova 8, 660 83 Brno 2
Tel. (+420) 542162111
Faks. (+420) 542161309, (+420) 542161169
E. paštas podani@usoud.cz

Konstitucingumą saugo teisminė institucija – Konstitucinis Teismas. Jo statusas ir įgaliojimai įtvirtinti Čekijos Respublikos Konstitucijoje. Konstitucinis Teismas nėra bendrosios kompetencijos teismų sistemos dalis. Pagrindinė jo užduotis – saugoti konstitucingumą ir Konstitucijoje, Pagrindinių teisių ir laisvių chartijoje ir kituose Čekijos konstituciniuose įstatymuose įtvirtintas pagrindines teises ir laisves, taip pat užtikrinti, kad valstybė savo įgaliojimus įgyvendintų laikydamasi Konstitucijos.

Pagal Konstitucijos 87 straipsnį Konstitucinis Teismas nagrinėja, be kita ko, fizinių ar juridinių asmenų konstitucinius skundus dėl galutinių ir vykdytinų viešojo sektoriaus institucijų sprendimų ir kitų priemonių, turinčių įtakos Konstitucija užtikrinamoms šių asmenų pagrindinėms teisėms ir laisvėms. Konstitucinio Teismo sprendimai yra galutiniai ir neskundžiami.

Konstitucinis Teismas savo interneto svetainėje pateikia konstitucinio skundo procedūros vadovą, kuriame pateikiama pagrindinė informacija apie šią procedūrą.

Nacionalinės žmogaus teisių gynimo institucijos

Pagrindinė nacionalinė žmogaus teisių institucija, nagrinėjanti pagrindinių žmogaus teisių pažeidimus, yra Viešasis teisių gynėjas (*Veřejný ochránce práv*) (žr. toliau).

Vyriausybės lygmeniu žmogaus teisių klausimai priklauso žmogaus teisių, lygių galimybių ir teisėkūros ministro kompetencijai (*Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu*); kitos žmogaus teisių klausimus nagrinėjančios institucijos yra Vyriausybės žmogaus teisių taryba, Vyriausybės lyčių lygybės taryba, Vyriausybės nacionalinių mažumų taryba ir Vyriausybės neįgaliųjų valdyba, kurios yra patariamosios vyriausybės institucijos.

Viešasis teisių gynėjas (*Veřejný ochránce práv*)

Viešasis teisių gynėjas
Údolní 39
Brno, 602 00
Telefonas +420 542 542 111
Faksas +420 542 542 112
E. paštas podatelna@ochrance.cz

Viešasis teisių gynėjas – tai savarankiška, nepriklausoma ir nešališka valstybės įstaiga, nepriklausanti viešajai administracijai. Todėl tai nėra valdžios institucija. Ji gina žmones nuo valdžios institucijų ir kitų valstybės administravimo funkcijas atliekančių institucijų elgesio, jei toks elgesys yra:
neteisėtas;
teisėtas, tačiau kitais atžvilgiais netinkamas arba turi trūkumų, todėl neatitinka demokratinės teisinės valstybės ir gero administravimo principų;
jei šios institucijos nesiima veiksmų.

Viešasis teisių gynėjas yra įgaliotas nagrinėti skundus dėl toliau nurodytų subjektų veiklos:
ministerijų ir kitų administracinės valdžios institucijų, įgyvendinančių savo kompetenciją visoje Čekijoje, ir jiems pavaldžių administracinės valdžios institucijų;
vietos ir regioninių institucijų (t. y. savivaldybių ir regioninės valdžios), tačiau tik tais atvejais, kai jos vykdo valstybės administravimo veiksmus, o ne įgyvendina savo įgaliojimus (savivaldos);
Čekijos nacionalinio banko, veikiančio kaip administracinė institucija;
Radijo ir televizijos transliacijos tarybos;
Čekijos policijos, išskyrus su baudžiamosiomis bylomis susijusius tyrimus;
Čekijos kariuomenės ir Pilies sargybos;
Čekijos kalėjimų tarnybos;
įstaigų, kuriose asmenys yra laikomi suimti, kalinami, jiems taikoma teismo paskirta globa arba globa institucijoje ir teismo paskirtas priverstinis gydymas;
sveikatos draudimo bendrovių;
teisminių institucijų ir prokuratūros, joms įgyvendinant valstybės administravimo funkcijas (visų pirma kai vilkinamas procesas, teismai nesiima veiksmų ir teisėjų elgesys yra netinkamas), o ne dėl skundų dėl faktinio teismo ar prokuroro sprendimo.

Nuo 2006 m. Viešasis teisių gynėjas taip pat prižiūri sulaikytųjų teisių apsaugą.

Viešasis teisių gynėjas neturi teisės kištis į privatinės teisės reglamentuojamus santykius ar ginčus (įskaitant darbuotojų ir darbdavių ginčus, net jei darbdavys yra valstybės institucija). Vienintelė išimtis – skundai dėl diskriminacinio elgesio (tokiais atvejais Viešasis teisių gynėjas taip pat gali imtis veiksmų ir privatinės teisės srityje).

Viešasis teisių gynėjas gali atlikti nepriklausomus tyrimus, tačiau jis negali veikti vietoj valstybės administracijos institucijų ir negali panaikinti ar pakeisti jų sprendimų. Tačiau, nustatęs pažeidimą, jis gali prašyti institucijų ar įstaigų užtikrinti teisių gynimo priemonę.

Jei valstybės administracijos institucija ar įstaiga, laikanti asmenis, kurių laisvė yra apribota, neįvykdo savo pareigos bendradarbiauti su Viešuoju teisių gynėju arba jeigu nustačius pažeidimą ji nesiima reikalingų taisomųjų veiksmų, Viešasis teisių gynėjas gali apie tai išsamiai informuoti visuomenę.

Paviešinimas – tai sankcija, kurią Viešasis teisių gynėjas gali skirti pagal teisės aktus. Tokiais atvejais Viešasis teisių gynėjas taip pat gali viešai paskelbti konkrečių asmenų, kurie veikė klaidą padariusios institucijos vardu, vardus ir pavardes.

Skundą Viešajam teisių gynėjui turi pateikti asmuo, siekiantis, kad jo teisės būtų ginamos, arba jo teisėtas atstovas. Jei skundas pateikiamas kito asmens vardu, kartu turi būti pridėtas rašytinis įgaliojimas arba kitas dokumentas, kuriame nurodyta įgaliojimų apimtis.

Skunde visada turi būti nurodyta ši informacija:

skundo pateikėjo vardas, pavardė, adresas ir telefono numeris; jei tai yra juridinis asmuo – pavadinimas, registruota buveinė ir juridinio asmens vardu įgaliotas veikti asmuo;

reikšmingų klausimo aplinkybių apibūdinimas, įskaitant informaciją, ar klausimas taip pat perduotas kitai įstaigai ir kokie tokio perdavimo padariniai; institucija ar institucijos, prieš kurias paduotas skundas;

įrodymai, kad skundo pateikėjas nesėkmingai prašė institucijos, su kuria yra susijęs skundas, užtikrinti teisių gynimo priemonę;

jei šiuo klausimu priimtas koks nors sprendimas, skundo pateikėjas privalo pateikti jo kopiją;

taip pat su klausimu susijusių dokumentų, kuriuose yra svarbios informacijos, kopijas.

Tyrimo ir skundų nagrinėjimo trukmė skiriasi ir visada priklausys nuo bylos aplinkybių ir sudėtingumo. Teisės aktuose Viešajam teisių gynėjui joks terminas nenustatytas; Viešasis teisių gynėjas, neperžengdamas savo kompetencijos ribų, stengiasi išnagrinėti visus skundus per kuo trumpesnį laiką.

Teisės aktuose nėra nustatyta jokių teisių gynimo (apskundimo) priemonių, susijusių su tuo, kaip gynėjas nagrinėjo skundą ir priėmė sprendimą dėl jo.

Skundą galima paduoti:

raštu – pageidautina užpildžius spausdintą skundo formą, kurią reikia siųsti šiuo pašto adresu: Veřejný ochránce práv, Údolní 39, 602 00 Brno. Galima nusiųsti ir laišką;

e. paštu (taip pat be elektroninio parašo), siunčiamu adresu podatelna@ochrance.cz, apibūdinant klausimo esmę, arba geriau – užpildžius skundo formą ir išsiuntus ją e. paštu;

per duomenų dėžutę – Viešojo teisių gynėjo tarnybos identifikacijos numeris yra jz5adky. Duomenų pranešime gali būti pateikta užpildyta skundo forma arba laiškas, kuriame pateikiama svarbi informacija apie iškilusią problemą;

naudojant interaktyvią elektroninės archyvavimo tarnybos elektroninę formą, užtikrinus, kad rinkmenoje būtų pateikti visi reikalingi duomenys;

įteikiant asmeniškai Viešojo teisių gynėjo tarnybos dokumentų skyriui (Údolní 39, Brno) darbo dienomis 8.00–16.00 val. Taip skundą su priedais galima įteikti ne tik raštu (popieriuje), bet ir duomenų laikmenoje;

asmeniškai pateikiant skundą žodžiu, kad jis būtų užrašytas – darbo dienomis 8.00–16.00 val. galima asmeniškai atvykti į Skundų priėmimo skyrių, esantį Viešojo teisių gynėjo tarnybos pastate, kur tarnybos teisininkas skundą aptars ir užrašys.

Specializuotos žmogaus teisių institucijos

Viešasis teisių gynėjas, nagrinėjantis vaikų pateiktus skundus

Čekijoje Vaikų ombudsmeno nėra, tačiau šiuo metu Viešasis teisių gynėjas nagrinėja vaikų skundus dėl jų teisių ir interesų apsaugos.

Viešasis teisių gynėjas
Údolní 39
Brno, 602 00
Telefonas +420 542 542 888
Faksas +420 542 542 112
E. paštas deti@ochrance.cz

Vaikai gali kreiptis į Viešąjį teisių gynėją įvairiais būdais, būtent: **paprastu laišku**, siunčiamu arba asmeniškai pristatomu Viešajam teisių gynėjui (*Veřejná ochránkyně práv*) adresu Údolní 39, 602 00 Brno, arba **naudodami** interaktyvią formą, kuri pildoma pagal instrukcijas, **e. paštu** (adresu deti@ochrance.cz), arba **atvykę asmeniškai** Viešojo teisių gynėjo adresu, kur Ombudsmeno tarnybos teisininkas aptars problemą su vaiku ir ją užrašys.

Skunde visų pirma turėtų būti aiškiai nurodyta:

ką vaikas skundžia ar dėl ko jis skundžiasi (įskaitant bent vienos institucijos, kitos įstaigos ar asmens, su kuriuo vaikas turėjo reikalų, pavadinimą (vardą, pavardę));

vaiko vardas, pavardė, gimimo data ir adresas;

problemos apibūdinimas;

kontaktiniai duomenys, t. y. telefono numeris, e. pašto ir pašto adresas.

Viešasis teisių gynėjas **gali** padėti vaikui, pavyzdžiui:

jei netinkamai elgėsi socialinis darbuotojas;

jei teismo procesas trunka ilgai;

jei netinkamai elgiasi teisėjas;

jei iš vaiko tyčiojamasi mokykloje;

jei vaikas nepriimtas į mokyklą;

jei vaiko namuose taikoma neįprastai griežta tvarka, iš jo tyčiojamasi ir pan.;

jei vaiko tėvai negauna savo socialinių išmokų;

jei institucijos neteisingai paskaičiavo vaiko senelių pensiją;

jei statybos institucija nesprendžia klausimo dėl prastos (struktūrinės ir techninės) pastato būklės arba jei kaimynas stato pastatą be leidimo;

jei institucijos nesiima veiksmų dėl sąvartyno draudžiamoje teritorijoje;

jei neišnagrinėtas skundas dėl produkto, kuris neveikė.

Tačiau Viešasis teisių gynėjas negali, pavyzdžiui:

pakeisti teismo sprendimo;

kištis į Čekijos policijos vykdomą tyrimą (šiuo klausimu tam tikrus įgaliojimus turi policijos darbą prižiūrintis prokuroras);

kištis į žmonių asmeninius ginčus (pvz., kaimynų ginčus dėl žemės, tėvų ar kitų šeimos narių ginčus ir kt.) – šie klausimai turi būti perduoti teismui.

Institucijos, teikiančios pagalbą nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos

Viešasis teisių gynėjas
Údolní 39
Brno, 602 00
Telefonas +420 542 542 111
Faksas +420 542 542 112
E. paštas podatelna@ochrance.cz

Pagal Viešojo teisių gynėjo įstatymą (*zákon o veřejném ochránci práv*) Viešasis teisių gynėjas nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos teikia **metodinę pagalbą**: Viešasis teisių gynėjas įvertina, ar atitinkamą elgesį tikrai galima laikyti diskriminacija pagal Kovos su diskriminacija įstatymą (*antidiskriminační zákon*);

pataria nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos, kaip elgtis, į ką kreiptis ir kaip paduoti skundą siekiant iškelti bylą dėl diskriminacijos.
Pateikdamas Viešajam teisių gynėjui prašymą ištirti diskriminacijos atvejį, pareiškėjas turi kuo tiksliau nurodyti tariamą diskriminacinį elgesį ir prie prašymo pridėti visus įrodymus, galinčius įrodyti diskriminaciją.

Asmens duomenų apsaugos tarnyba (*Úřad pro ochranu osobních údajů*)

Asmens duomenų apsaugos tarnyba
Pplk. Sochora 27
170 00 Praha 7
Telefonas +420 234 665 111
Faks. +420 234 665 444
E. paštas posta@uoou.cz

Asmens duomenų apsaugos tarnyba yra nepriklausoma įstaiga, kuri:
prižiūri, ar tvarkant asmens duomenis yra laikomasi teisės aktų nustatytų reikalavimų;
prižiūri įgaliotų institucijų registrą, jei buvo tvarkomi asmens duomenys;
priima piliečių skundus dėl teisės aktų pažeidimo;
konsultuoja asmens duomenų apsaugos klausimais.
Tarnybos veikla reglamentuota Įstatymu Nr. 101/2000 dėl asmens duomenų apsaugos, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri teisės aktai, ir tam tikrais kitais aktais.
Asmens duomenų apsaugos įstatymo tikslas – Pagrindinių teisių ir laisvių chartijoje užtikrinama asmens teisė į apsaugą nuo **neleistino kišimosi į jų privatų ir asmeninį gyvenimą** ir **neleistino asmens duomenų rinkimo, skelbimo ar kitokio netinkamo naudojimo.**
Teisę pateikti skundą tarnybai turi bet kuris asmuo, sužinojęs arba pagrįstai įtariantis, kad jo asmens duomenys tvarkomi pažeidžiant teisę į jo privataus ir asmeninio gyvenimo apsaugą ir Asmens duomenų apsaugos įstatymą (pavyzdžiui, jei tvarkomi duomenys yra netikslūs arba neatitinka tikslo, kurio siekiant jų buvo prašoma).
Skunde, kuriame atkreipiamas dėmesys į įtariamą Asmens duomenų apsaugos įstatymo pažeidimą, turėtų būti nurodyta:
subjekto, įtariamo pažeidus Asmens duomenų apsaugos įstatymą, tapatybės duomenys;
su asmens duomenų tvarkymu susijusios veiklos, kuria pažeistas Asmens duomenų apsaugos įstatymas, apibūdinimas;
asmens duomenys (arba bent jų kategorijos), tvarkyti pažeidžiant Asmens duomenų apsaugos įstatymą;
dokumentai ar kita medžiaga (arba jos kopijos), patvirtinanti informaciją pateikusio asmens (skundo pateikėjo) ir subjekto, kuris netinkamai tvarkė jo asmens duomenis, ryšį;
dokumentai ar kita medžiaga (arba jos kopijos), kurie gali nustatyti Asmens duomenų apsaugos įstatymo pažeidimą;
visos nuorodos į esamus išteklius, galinčius patvirtinti nurodytas faktines aplinkybes;
informaciją pateikusio asmens (skundo pateikėjo) kontaktiniai duomenys.
Skundą tiesiai tarnybai arba elektroninėmis priemonėmis galima pateikti ir anonimiškai.
Skundą teikiantis asmuo nėra galimos administracinės bylos šalis, tačiau gali būti išklausytas kaip liudytojas.

Kitos specializuotos institucijos

Pagrindinė įstaiga, į kurią gali kreiptis fiziniai asmenys, jei yra pažeidžiamos pagrindinės žmogaus teisės, yra Viešasis teisių gynėjas. Šioje srityje veikia ir kiti subjektai, pavyzdžiui:

Pabėgėlių reikalų administracija prie Vidaus reikalų ministerijos (*Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra*)

http://www.suz.cz/
Lhotecká 7
143 01 Praha 12
Telefonas +420 974 827 118
Faks. +420 974 827 280
E. paštas podatelna@suz.cz

Pabėgėlių reikalų administracija yra valstybės departamentas, pavaldus vidaus reikalų ministro pavaduotojui, atsakingam už viešąją tvarką ir saugumą (*náměstek ministra vnitra pro veřejný pořádek a bezpečnost*). Ji bendradarbiauja su vyriausybinėmis ir tarptautinėmis institucijomis, vietos valdžios įstaigomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Ji taip pat atsako už užsienio šalių piliečių sulaikymo centrų valdymą, o nuo 2009 m. valdo centrų, padedančių užsienio šalių piliečiams integruotis regioninėse sostinėse, tinklą.
Čekijoje Pabėgėlių reikalų administracija parūpina būstą ir teikia kitas paslaugas prieglobsčio prašytojams, pabėgėliams ir sulaikytiems užsieniečiams pagal Įstatymą Nr. 326/1999 dėl užsienio šalių piliečių gyvenamosios vietos Čekijos Respublikoje ir Įstatymą Nr. 325/1999 dėl prieglobsčio. Jos tikslas – sudaryti šiems žmonėms tinkamas ir orias sąlygas.

Čekijos nacionalinė neįgaliųjų taryba (*Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z.s.*)

Partyzánská 7
170 00 Praha 7 – Holešovice
Telefonas 266 753 421
E. paštas nrzpcr@nrzp.cz

Čekijos nacionalinė neįgaliųjų taryba nuo 2014 m. gruodžio 11 d. yra registruota nacionalinė asociacija, atstovaujanti neįgaliųjų interesams palaikant santykius su valstybe ir valdžios institucijomis. Tarybos vaidmuo – prisidėti prie neįgaliųjų integracijos į visuomenę ir nuosekliai ginti jų žmogaus teises. Tai yra pagrindinė patariamoji Vyriausybės neįgaliųjų valdybos organizacija.
Jos prioritetai taip pat apima:
neįgaliųjų organizacijų koordinavimą visuotinai svarbiais klausimais;
visuomenės informavimą su negalia susijusiais klausimais;
neįgaliųjų diskriminacijos atvejų stebėseną;
projektų, kuriais siekiama pagerinti neįgaliųjų gyvenimą, įgyvendinimą;
planavimą, susijusį su lygiomis galimybėmis neįgaliesiems regionų lygmeniu;
nacionalinio profesinio socialinio konsultavimo centrų tinklo veiklą;
leidinių, žurnalų ir informacinės medžiagos leidybą.

Kita informacija

Čekijoje veikia nemažai ne pelno organizacijų, sprendžiančių žmogaus teisių klausimus ir padedančių žmonėms, jei šios teisės yra pažeidžiamos.

Užsieniečių integracijos centras (*Centrum pro integraci cizinců, o.p.s.*)

https://www.cicops.cz/en/

Pernerova 32/10, 186 00, Praha 8

E. paštas info@cicpraha.org

Užsieniečių integracijos centras yra pilietinė asociacija, įsteigta 2003 m. siekiant padėti užsienio šalių piliečiams integruotis į Čekijos visuomenę. Daugiausia jis teikia išvažiuojamąsias ir gatvėje teikiamas socialines paslaugas ir organizuoja švietimo programas užsieniečiams, ilgą laiką ar nuolat gyvenantiems Čekijoje. Centras turi padalinius visuose Čekijos regionuose, bet daugiausia veiklą vykdo Prahoje ir Vidurio Bohemijoje. Organizacija yra registruota socialinių paslaugų teikėja pagal Socialinių paslaugų įstatymą (*zákon o sociálních službách)* ir yra akredituota pagal Savanoriškos tarnybos įstatymą (*zákon o dobrovolnické službě*).

Pagrindinė organizacijos veikla:

socialinių konsultacijų paslaugų teikimas imigrantams: nuolat ir ilgą laiką šalyje gyvenantiems užsienio šalių piliečiams ir asmenims, kuriems taikoma tarptautinė ir (arba) papildoma apsauga;

konsultacijų užimtumo klausimais teikimas ir programų bei veiklos imigrantams, siekiant padėti jiems patekti į darbo rinką, plėtojimas;

lengvai prieinamų (atvirų) čekų kalbos kursų ir kitų specializuotų užsieniečiams skirtų čekų kalbos kursų organizavimas, įskaitant naujų ir pažangių mokymo metodų kūrimą;

kitos švietimo veiklos organizavimas (čekų ir užsienio kalbų mokytojų kvalifikacijos kėlimas, užsienio kalbų mokymas, tęstinis mokytojų mokymas, konsultacijos, kompiuterių kursai ir kt.);

savanorių programa – konsultacijos, organizuojant individualų klientų ir savanorių bendradarbiavimą, taip pat laisvalaikio ir socialinės veiklos, susitikimų, diskusijų, teminių vakarų ir pan. organizavimas);

informacinė veikla – seminarai, informacinė medžiaga.

Visų programų tikslas – leisti Čekijoje esantiems imigrantams gyventi savarankišką ir orų gyvenimą, kartu užtikrinant, kad jie laikytųsi vietos teisės aktų ir asmenų tarpusavio elgesio standartų ir būtų su jais susipažinę. Jos skatina priimančiosios visuomenės supratimą, pagalbą ir pagarbą kiekvienam migrantui kaip individualiam asmeniui.

Paskutinis naujinimas: 17/12/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.